

bir fark düşünölemeyeceğini ileri sürmesi sonucunda, Süleyman Çelebi'nin ruhunda uyanan tepkinin ve ona ölmez ve eskimez bir eserle cevap vermek arzusunun önemli yeri olduğu doğrudur.

«Rahat-i ervâh» tamlamasının gösterdiği tarih olan 825 (1422)'de öldüğü söylenen Süleyman Çelebi'nin bildiğimiz tek ve eşsiz eseri «Vesiletü'n-necat = Mevlid» ten ibarettir. Bu şaheser, «Fâilâtün fâilâtün fâilün» vezni ile yazılmış, «Mesnevi» türünde bir risaledir. Konusunun ağırlık noktası, Hz. Muhammed'in doğumu ile o sırada beliren olağanüstü olaylar, Peygamberin nitelikleri, hayatının bazı safhalarıdır.

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inde teknik güçlüdür. Çeşitli duygu ve düşünceler; saf, coşkun ve içten doğma olmalarına rağmen, bunlar, onun kafasında iyice işlendikten sonra en uygun ve veciz şekilde söz kalıplarına intikal ettirilmiştir.

Süleyman Çelebi, birçok defalar, anlatacağı bir konuya önce okuyucuyu da hazırlamaktadır. Okuyucunun dikkatini uyarmak için canlı tablolar çizmektedir. Sanatçı, eserinin bölümleri ile bütünü arasındaki âhengi kurmayı ve korumayı pek iyi bilmıştır. En coşkun ve heyecanlı anlarda bile kalemini başboş bırakmamış, hayâl ve duygunun yanı başında bilgi ve düşünceye de gerekli yeri ve önemi vermiştir. Mevlid'ini Türk edebiyatının eşsiz bir incisi niteliğine sahip kılmak için çok çaba harcadığını söylemeğe lüzum bile yoktur. Eskiler onun eseri için «sehl-i mümteni» (ilk anda söylenmesi ve yazılması kolay sanılan, amâ deneninince aynı başarıyı elde etmenin imkânsız olduğu anlaşılan) deyimini kullanmışlardır.

Süleyman Çelebi'nin dil bakımından da, çağına göre, kusursuz ve pek başarılı olması öğünölmeğe değer bir özelliktir. O Türkçenin aruz kalıplarına uydurulmasında birçok güçlük çekildiği bir yüzyılda, imkân ölçüsünde, dilimizi aruza imrenilmeğe değer bir başarı ile uygulamıştır. Olaylara uygun, kısa ve etkili söyleyiş tarzı da ayrı bir sanatçılık üstünlüğüdür. Hele duygu ve düşüncelere tam uyan söz ve deyimleri bulmakta Süleyman Çelebi, gerçekten, erişilmez bir şiir ustasıdır.

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i «Ehl-i Sünnet» (Kur'ana ve hadis'e göre davranan dört mezhepten olanlar) inançlarının şiir dili ile güçlü ve çok içten bir savunması karakterindedir. Zaman zaman faydalı öğütlerle de süslenen bu eser, dil ve edebiyatımızda bir şaheser olarak doğmuş ve bugüne kadar da öyle kalmıştır. Didaktik niteliğine rağmen Mevlid, coşkun, yüce ve insani duyguların, heyecan dolu bir ruhtan tertemiz bir akışını ve güçlü bir lirizmi kapsamaktadır.

Böylesine sonsuzluk ve ihtişamlı güzellik sırrına ermiş kişiler ve yüzyılların üstünden duru bir fiskeye suyu gibi aşır susuz ruhları teskin eyleyen eserlerdir ki; milletimizin dünya önünde yüzünü ağartır ve tarihe adını altın yaldızla yazmak hakkını ve şerefini bize bağışlar.

Rubâî

Yokmuş gibi gâzi, şühedâ evlâdı;
(Eylem)ci veletler, koparır feryâdı!..
Vaktâki kızıl, geçti fikirden fiile,
Millet de coşup, bastı mubârek tokadı!

16/2/1969
Dr. Cahit ÖNEY